10/06/2023

Πέθανε ο μουσικοσυνθέτης Γιάννης Μαρκόπουλος

/ Επικαιρότητα

Ο Γιάννης Μαρκόπουλος, ένας από τους σημαντικότερους Έλληνες συνθέτες, πέθανε σήμερα Σάββατο 10 Ιουνίου 2023, σε ηλικία 82 ετών.

Ο σπουδαίος συνθέτης, που τον τελευταίο χρόνο έπασχε από καρκίνο, είχε εισαχθεί την Παρασκευή 5/5 στη Μονάδα Εντατικής Θεραπείας του Γενικού Νοσοκομείου Αθηνών «Αλεξάνδρα» μετά από επιπλοκές.

Ο Γιάννης Μαρκόπουλος γεννήθηκε το 1939 στην Κρήτη, όπου πήρε τα πρώτα μουσικά μαθήματα στη θεωρία και στο βιολί, καθώς και τις πρώτες επιρροές από τους τοπικούς ρυθμούς με τους γρήγορους χορούς και τα επαναλαμβανόμενα μικρά μοτίβα, την κλασική μουσική, αλλά και τη μουσική της ευρύτερης ανατολικής Μεσογείου, ιδιαίτερα της Αιγύπτου.

Ο Γιάννης Μαρκόπουλος ήταν ένας από τους πιο γνωστούς και παραγωγικούς Έλληνες συνθέτες. Έχει γράψει μουσική για θέατρο, για σινεμά, για τηλεόραση και χορό, το όραμα του έχει μείνει για πάντα χαραγμένο στην ιστορία του ελληνικού πενταγράμμου.

Το μουσικό του έργο εκτείνεται από το έντεχνο τραγούδι έως τις συνθέσεις για συμφωνική ορχήστρα και από την κινηματογραφική και θεατρική μουσική έως την όπερα και τα ορατόριο.

Με τη μουσική του πρόταση που την ονόμασε «Επιστροφή στις ρίζες» δημιούργησε μία δική του σχολή στο ελληνικό τραγούδι, ενώ τα συμφωνικά του έργα – όπου συναντώνται ελληνικά παραδοσιακά όργανα, όπως η λύρα και το σαντούρι με εκείνα της συμφωνικής ορχήστρας – αποτέλεσαν νέα πρόταση για την παγκόσμια μουσική σκηνή. Τραγούδια του, όπως τα «Λόγια και τα χρόνια», «Οχτροί», «Χίλια μύρια κύματα», «Λένγκω (Ελλάδα)», «Γίγαντας», «Κάτω στης μαργαρίτας το αλωνάκι», «Το Καφενείον η Ελλάς», «Ο τόπος μας είναι κλειστός», «Παραπονεμένα Λόγια», «Μιλώ για τα παιδιά μου», αλλά και το παραδοσιακό «Πότε θα κάνει ξαστεριά», έγιναν σύμβολα και μύθοι.

Ο Γιάννης Μαρκόπουλος

Ο Γιάννης Μαρκόπουλος γεννήθηκε το 1939 στην Κρήτη, όπου πήρε τα πρώτα μουσικά μαθήματα στη θεωρία και στο βιολί, καθώς και τις πρώτες επιρροές από τους τοπικούς ρυθμούς με τους γρήγορους χορούς και τα επαναλαμβανόμενα μικρά μοτίβα, την κλασική μουσική, αλλά και τη μουσική της ευρύτερης

ανατολικής Μεσογείου, ιδιαίτερα της Αιγύπτου. Το 1956 συνέχισε τις σπουδές του στο Ωδείο Αθηνών, με τον συνθέτη Γεώργιο Σκλάβο και τον καθηγητή βιολιού Ιωσήφ Μπουστίντουϊ (Joseph Bustidui). Την ίδια εποχή εισάγεται στο Πάντειο Πανεπιστήμιο για κοινωνικές και φιλοσοφικές σπουδές, που όμως δεν ολοκληρώνει, ενώ παράλληλα συνθέτει για το θέατρο, τον κινηματογράφο και τον χορό.

Το 1963 βραβεύεται στο Φεστιβάλ Κινηματογράφου Θεσσαλονίκης για τη μουσική του στην ταινία «Μικρές Αφροδίτες» του Νίκου Κούνδουρου και τον ίδιο χρόνο ανεβαίνουν από νέα χορευτικά σύνολα τα έργα του «Θησέας» (χορόδραμα), «Χιροσίμα» (σουίτα μπαλέτου) και τα «Τρία σκίτσα για χορό». Το 1967, με την επιβολή της δικτατορίας, ο Γιάννης Μαρκόπουλος μεταβαίνει στο Λονδίνο, όπου εμπλουτίζει τις μουσικές του γνώσεις κοντά στην Αγγλίδα συνθέτρια Ελίζαμπεθ Λάτιενς (Elisabeth Lutyens).

Επίσης συνθέτει την κοσμική καντάτα «Ήλιος ο πρώτος» σε ποίηση Οδυσσέα Ελύτη και τη μουσική για τη «Λυσιστράτη» του Αριστοφάνη για το θέατρο Τέχνης, σε σκηνοθεσία Καρόλου Κουν. Παράλληλα ολοκληρώνει τη μουσική τελετή «Ιδού ο Νυμφίος», έργο που κράτησε ανέκδοτο, εκτός του περίφημου «Ζαβαρακατρανέμια», ένα τα πιο διάσημα κομμάτια του. Την ίδια περίοδο γνωρίζεται με τους συνθέτες Ιάννη Ξενάκη και Γιάννη Χρήστου και έρχεται σε επαφή με τα πλέον πρωτοποριακά μουσικά έργα.

Στο Λονδίνο συνθέτει επίσης τους «Χρησμούς» για συμφωνική ορχήστρα και τους πρώτους «Πυρρίχιους χορούς Α’, Β’, Γ’» (από τους 24 που ολοκλήρωσε το 2001), οι οποίοι παίζονται, το 1968, από την ορχήστρα Concertante του Λονδίνου στο Queen Elizabeth Hall. Τότε γράφει και τη μουσική για την «Τρικυμία» του Σαίξπηρ που ανεβαίνει από το Εθνικό Θέατρο της Αγγλίας σε σκηνοθεσία David Jones. Στην Αθήνα επιστρέφει το 1969, με σκοπό να συμβάλει με τα έργα του στην πορεία για την αποκατάσταση της δημοκρατίας.

Με την είσοδο της δεκαετίας του 1970, ο Γιάννης Μαρκόπουλος πραγματοποιεί καθοριστική στροφή στην πορεία του. Υλοποιεί το μουσικό του όραμα, καταθέτοντας έργα που χαρακτηρίζονται στο σύνολό τους ως νέα πρόταση και τομή για τη μέχρι τότε ελληνική μουσική πραγματικότητα.

Πρόκειται για έργα που ως ενότητα έχουν επηρεαστεί, στις θεμελιακές αρχές τους, από τις αισθητικές και φιλοσοφικές απόψεις του συνθέτη, με το καθένα όμως από αυτά να είναι διαφορετικό. Με τις συνθέσεις του καθιερώνει την ουσία της μουσικής συμβίωσης και τους συσχετισμούς έκφρασης μεταξύ συμφωνικών και τοπικών οργάνων, μέσω του μελωδικού και ρυθμικού του ορίζοντα, των αρμονικών του δομών και των ηχοχρωμάτων της διάφανης ενορχήστρωσής του.

Παράλληλα προτείνει εμφατικά την «Επιστροφή στις Ρίζες», εννοώντας τον «σχεδιασμό του μέλλοντος, με ενδοσκόπηση, μελέτη και πλησίασμα των άφθαρτων πηγών της ζωντανής τέχνης του κόσμου και επιλεγμένες σύγχρονες πληροφορίες τέχνης».

Η πρότασή του αυτή παίρνει τις διαστάσεις ενός κινήματος τέχνης. Την ίδια περίοδο, τραγούδια του, όπως οι «Οχτροί», τα «Λόγια και τα χρόνια», τα «Χίλια μύρια κύματα», η «Λένγκω» (Ελλάδα), ο «Γίγαντας», το «Κάτω στης μαργαρίτας το αλωνάκι», το «Καφενείον η Ελλάς», τα «Παραπονεμένα λόγια», το «Μιλώ για τα παιδιά μου» και πολλά άλλα γίνονται σύμβολα και μύθοι. Το ίδιο συμβαίνει και με τα μουσικά του έργα «Ελεύθεροι Πολιορκημένοι», «Ο Στράτης ο Θαλασσινός ανάμεσα στους Αγάπανθους», «Ήλιος ο Πρώτος», «Χρονικό», «Ιθαγένεια», «Οροπέδιο», «Θητεία και Μετανάστες» – σε ποίηση και στίχους Σολωμού, Σεφέρη, Ελύτη, Κ.Χ. Μύρη, Μιχ. Κατσαρού, Ελευθερίου, Σκούρτη, Θεοδωρίδη και δικούς του.

Το 1976 συνθέτει τη μουσική για την τηλεοπτική σειρά του BBC «Who pays the Ferryman?» και η επιτυχία του μουσικού θέματος παραμένει στην κορυφή του βρετανικού Hit-Parade για μήνες, ενώ κάνει τον συνθέτη διεθνώς γνωστό. Στα επόμενα χρόνια η δημοφιλία αυτή εκφράζεται με πολλές μετακλήσεις για συναυλίες και ο Μαρκόπουλος πραγματοποιεί αλλεπάλληλα ταξίδια ανά τον κόσμο, όπως στη Νέα Υόρκη, τη Φιλαδέλφεια, το Σικάγο, το Σαν Φρανσίσκο, το Τορόντο, το Μόντρεαλ, τη Στοκχόλμη, το Άμστερνταμ, τη Νάπολη, το Παρίσι, το Βερολίνο, το Μόναχο, τη Φρανκφούρτη, τις Βρυξέλλες, το Λονδίνο, καθώς και σε διάφορες πόλεις της Ρωσίας και της Αυστραλίας.

Το 1980 ενώνεται και στη ζωή με την τραγουδίστρια και συνεργάτιδά του Βασιλική Λαβίνα. Γεννιέται η κόρη τους Ελένη. Για μια περίοδο ο συνθέτης αποζητά μια πιο ιδιωτική ζωή με την οικογένειά του, ενώ ξεκινά η προετοιμασία του για το άνοιγμα ενός νέου κεφαλαίου στη μουσική του: Στον κορμό των νέων συνθέσεών του εμφανίζονται μελωδικά ξεσπάσματα στηριγμένα στην εκτεταμένη πολυτονικότητα της αρμονικής του δομής -καρποί της φαντασίας του- που ενισχύονται από το πάθος μιας ανεξάντλητης ζωτικότητας.

Το 1994 συνθέτει ένα από τα πιο σημαντικά του έργα, τη «Λειτουργία του Ορφέα» -για φωνή, χορωδία και ορχήστρα- που απευθύνεται φιλοσοφικά στον επαναπροσδιορισμό της σχέσης του ανθρώπου με τη φύση. Ακολουθούν η «Αναγέννηση Κρήτη ανάμεσα σε Βενετιά και Πόλη», μουσικό ταξίδι σε 4 ενότητες, η όπερα «Ερωτόκριτος και Αρετή», τα «Σχήματα σε κίνηση», κονσέρτο για πιάνο εμπνευσμένο από τον Πυθαγόρα, τα «Ευήλια τοπία, φαντασία για σόλο φλάουτο», ο «Νόμος της Θαλπωρής», ορατόριο-μουσικό θέαμα για φωνές, χορωδία, ορχήστρα πνευστών, μπαλέτο και εικόνες, «16 Πυρρίχιοι χοροί 1980-2001», «Τρίπτυχο για φλάουτο έγχορδα και άρπα» (2007).

Πηγή: ΑΠΕ-ΜΠΕ